

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ
ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ
ΑΠΟΦΑΣΗ
ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟΥ
της προσφυγής υπ' αριθ. 20363/02
την οποία κατέθεσε η ΟÈ Α.Ε. και ΣÈ Α.Ε.
κατά της Ελλάδος

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα), συγκροτηθέν την 28-10-2004 από τμήμα απαρτιζόμενο από τους δικαστές:

P.LORENZEN, *Πρόεδρο,*

K.Λ. ΡΟΖΑΚΗ,

F. TULKENS,

A. KOVLER,

V. ZAGREBELSKY,

E. STEINER,

K. HAJIYEV,

και από τον S. NIELSEN, *Γραμματέα του Τμήματος.*

Έχον υπ' όψη την προαναφερόμενη προσφυγή, η οποία εισήχθη τη 13-05-2002.

Έχον υπ' όψη την απόφαση του Δικαστηρίου περί εφαρμογής του άρθρου 29 § 3 της Συμβάσεως και συνεξετάσεως του παραδεκτού και της ουσίας της υποθέσεως.

Έχον υπ' όψη τις παρατηρήσεις τις οποίες υπέβαλε η εναγόμενη Κυβέρνηση και την αντίκρουση της προσφεύγουσας εταιρείας.

Αφού διασκέφτηκε σε συμβούλιο, εκδίδει την ακόλουθη απόφαση :

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ

Η προσφεύγουσα, ΟΞ Α.Ε. και ΣΕ Α.Ε., είναι μία ανώνυμη εταιρεία η οποία εδρεύει στην Αθήνα. Εκπροσωπείται ενώπιον του Δικαστηρίου από τους Δικηγόρους Αθηνών Τ. ΚΟΥΤΑΛΙΔΗ και Η. ΣΥΝΟΔΙΝΟ. Η εναγόμενη Κυβέρνηση εκπροσωπείται από τους εκπροσώπους του πληρεξουσίου της, Σ. ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟ, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, και Δ. ΚΑΛΟΓΗΡΟ, Δικαστικό Αντιπρόσωπο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

A. Οι περιστάσεις της υποθέσεως

Τα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως, όπως εκτίθενται από τους διαδίκους, έχουν εν περιλήψει ως εξής :

Η προσφεύγουσα εταιρεία είναι κυρία οικοπέδου συνολικού εμβαδού 3.098,26 τ.μ. κειμένου στην Αθήνα.

Την 09-08-1979, ο Υπουργός Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων μετέβαλε το ρυμοτομικό σχέδιο της περιοχής προκειμένου να ανεγερθεί σχολείο επί του μεγαλύτερου τμήματος του εν λόγω οικοπέδου.

Την 07-05-1993, η προσφεύγουσα εταιρεία κατέθεσε στο Υπουργείο αίτηση περί μεταβολής του ισχύοντος ρυμοτομικού σχεδίου προκειμένου να αρθεί το επί της ιδιοκτησίας της επιτεθέντος βάρους. Την 25-05-1993, με την απόφαση 63603/1493, η αίτησή της απερρίφθη. Η προσφεύγουσα εταιρεία κατέθεσε τότε ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας αίτηση αναιρέσεως της αποφάσεως αυτής.

Την 07-09-1994, το Συμβούλιο της Επικρατείας διαπίστωσε ότι ουδεμία πράξη είχε πραγματοποιηθεί επί δεκατέσσερα έτη για να επιτραπεί η υλοποίηση του προβλεπομένου από το ρυμοτομικό σχέδιο του 1979 σχεδίου και κάλεσε τη διοίκηση να άρει το επιτεθέν επί της ιδιοκτησίας της προσφευγούσης εταιρείας βάρος (απόφαση 2373/1994).

Την 08-05-1995, με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και

του Υπουργού Εθνικής Παιδείας, το Ελληνικό Δημόσιο προέβη στην απαλλοτρίωση 2.895 τ.μ. του εν λόγω οικοπέδου υπέρ του Οργανισμού Σχολικών Κτιρίων – εφεξής ΟΣΚ), με σκοπό την επ' αυτού ανέγερση σχολείου. Με την απόφαση 10381/1997, το Εφετείο Αθηνών όρισε την οριστική τιμή μονάδος αποζημιώσεως. Εν συνεχεία, το Πρωτοδικείο Αθηνών ανεγνώρισε την προσφεύγουσα εταιρεία ως δικαιούχο της προσδιορισθείσας αποζημιώσεως (απόφαση 2071/1997).

Κατά την εσωτερική νομοθεσία (άρθρα 17 § 4 του Συντάγματος και 11 § 1 του Α.Ν. 797/1971), η απαλλοτρίωση αίρεται αυτοδικαίως εφόσον δεν καταβληθεί η αποζημίωση για την απαλλοτρίωση εντός προθεσμίας δεκαοκτώ μηνών από της δημοσιεύσεως της αποφάσεως με την οποία προσδιορίσθηκε η αποζημίωση για την απαλλοτρίωση. Επειδή η προθεσμία αυτή εξέπνευσε χωρίς να καταβληθεί η αποζημίωση στην προσφεύγουσα εταιρεία, το Διοικητικό Εφετείο Αθηνών, τη αιτήσσει της προσφευγούσης εταιρείας, διαπίστωσε την αυτοδίκαιη ανάκληση της απαλλοτριώσεως (απόφαση 2398 από 30 Μαΐου 2000). Την 05-04-2002, με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Εθνικής Παιδείας, το Ελληνικό Δημόσιο επιβεβαίωσε ότι η απαλλοτρίωση είχε αρθεί αυτοδικαίως. Η απόφαση αυτή δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. της 18^{ης} Απριλίου 2002.

Την 09-07-2002, με επιστολή η οποία εστάλη στον ΟΣΚ και κοινοποίηση προς την προσφεύγουσα εταιρεία, η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωροταξίας Περιφέρειας Αττικής κάλεσε την ενδιαφερόμενη να καταθέσει τα απαιτούμενα έγγραφα, όπως τους τίτλους κυριότητας και τα τοπογραφικά σχέδια, ώστε να προβεί στη μεταβολή του ρυμοτομικού σχεδίου το οποίο βάρυνε την ιδιοκτησία της. Με το από 09-10-2002 έγγραφο, η ως άνω Διεύθυνση βεβαίωσε ότι η προσφεύγουσα εταιρεία δεν είχε ακόμα καταθέσει τα απαιτούμενα έγγραφα.

Την 05-06-2003, με κοινή απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και του Υπουργού Εθνικής Παιδείας, το Ελληνικό Δημόσιο προέβη εκ νέου στην

απαλλοτριώση του εν λόγω οικοπέδου υπέρ του ΟΣΚ, με σκοπό την επ' αυτού ανέγερση σχολείου.

Στη συνέχεια, η προσφεύγουσα εταιρεία και ο ΟΣΚ προέβησαν σε διαπραγματεύσεις για την πώληση του οικοπέδου. Με την από 21 Οκτωβρίου 2003 και υπ' αριθ. 629 απόφαση, το Διοικητικό Συμβούλιο του ΟΣΚ έκανε δεκτή την πρόταση της προσφευγούσης εταιρείας να του πωλήσει το οικόπεδό της έναντι του ποσού των 5 670 106 ευρώ. Η προσφεύγουσα εταιρεία δηλώνει ότι στο τίμημα αυτό δεν κατέληξαν κατόπιν ελευθέρων διαπραγματεύσεων, αλλά ότι επρόκειτο για τίμημα το οποίο πρότεινε το Σώμα ορκωτών εκτιμητών.

Την 20-02-2004, ο φάκελος κατετέθη στον συμβολαιογράφο για τη σύνταξη του συμβολαίου αγοραπωλησίας. Εν τούτοις, η προσφεύγουσα εταιρεία υπαναχώρησε διότι ο ΟΣΚ αρνήθηκε να συμπεριλάβει στο συμβόλαιο την επιφύλαξη της όσον αφορά τη διεκδίκηση των δικαιωμάτων της τα οποία απέρρεαν από τη ζημία την οποία υπέστη λόγω της επί μακρόν δεσμεύσεως της ιδιοκτησίας της.

B. Οικείο εσωτερικό δίκαιο και πρακτική

Στο σημείο αυτό, λαμβάνονται επίσης υπ' όψη οι ακόλουθες διατάξεις του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα :

Άρθρο 104

«Ένεκα πράξεων ή παραλείψεων των οργάνων του δημοσίου αναγομένων εις εννόμους σχέσεις του ιδιωτικού δικαίου ή περί της ιδιωτικής αυτού περιουσίας, το δημόσιο ευθύνεται κατά τις επί νομικών προσώπων διατάξεις του Αστικού Κώδικα.»

Άρθρο 105

«Ένεκα παρανόμων πράξεων ή παραλείψεων των οργάνων του δημοσίου κατά την ενάσκηση της ανατεθειμένης σε αυτά δημοσίας εξουσίας, το δημόσιο ενέχεται σε αποζημίωση, εκτός αν η πράξη ή η παράλειψη εγένετο

κατά παράβαση διατάξεως κειμένης χάριν του γενικού συμφέροντος. Μετά του δημοσίου ενέχεται εις ολόκληρο και το υπαίτιο πρόσωπο, επιφυλασσομένων των περί ευθύνης υπουργών ειδικών διατάξεων.»

Άρθρο 106

«Οι διατάξεις των δύο προηγουμένων άρθρων έχουν εφαρμογή και ως προς την ευθύνη των δήμων, κοινοτήτων ή άλλων νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου ένεκα πράξεων ή παραλείψεων των στην υπηρεσία αυτών οργάνων.»

Άρθρο 19 του Νόμου 1868/1989

1. Η αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων είναι ένα ένδικο μέσο ανεξάρτητο της προσφυγής ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων της ουσίας ή ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας ή κάθε άλλης προσφυγής κατά των πράξεων ή παραλείψεων του Δημοσίου, που συνεπάγονται υποχρέωση αποζημιώσεως (...)

Το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα εισάγει την έννοια της ειδικής επιζήμιας πράξεως δημοσίου δικαίου, από την οποία γεννάται εξωσυμβατική ευθύνη του Δημοσίου. Η ευθύνη αυτή προκύπτει από παράνομες πράξεις ή παραλείψεις. Οι εν λόγω πράξεις δύνανται να είναι, όχι μόνο δικαστικές πράξεις, αλλά και ουσιαστικές πράξεις της Διοικήσεως, συμπεριλαμβανομένων των μη εκτελεστών κατ' αρχήν πράξεων (Κυριακόπουλος, *Αστικός Κώδικας, Σχόλια*, άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, αρ. 23, Φίλιος, *Δίκαιο των Συμβάσεων*, ειδικό μέρος, τόμος 6, ευθύνη από αξιόποινη πράξη 1977, παρ. 48 Β 112, Ε. Σπηλιωτόπουλος, *Διοικητικό Δίκαιο*, τρίτη έκδοση, παρ. 217, Α.Π. 535/1971, *Νομικό Βήμα*, 19^ο έτος, σελ. 1414, Α.Π. 492/1967, *Νομικό Βήμα*, 16^ο έτος, σελ. 75). Το παραδεκτό της αγωγής για επανόρθωση υπόκειται σε έναν όρο : τον παράνομο χαρακτήρα της πράξεως ή της παραλείψεως.

Κατά τη νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων, από την υπέρβαση των ορίων της διακριτικής ευχέρειας της Διοικήσεως ή την

παραβίαση των γενικών αρχών της καλής διοικήσεως, είναι δυνατόν να γεννάται η εξωσυμβατική ευθύνη της (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, Διοικ.Εφ.Αθ. 1605/93 και 1427/1998, *Διοικητική Δίκη*, σελ. 369 και 1998, σελ. 963). Η εξωσυμβατική ευθύνη της Διοικήσεως γεννάται επίσης στην περίπτωση κατά την οποία βάρος επιτεθέν νομίμως επί ιδιοκτησίας συνίσταται σε ουσιαστική δέσμευσή της (Ολ.Σ.Τ.Ε. 2801/1991, *Νομικό Βήμα* 1992, σελ. 1091).

ΑΙΤΙΑΣΕΙΣ

1. Επικαλούμενη το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, η προσφεύγουσα εταιρεία παραπονείται ότι η παράλειψη των αρμοδίων αρχών να συμμορφωθούν προς τις αποφάσεις 2373/1994 του Συμβουλίου της Επικρατείας και 2398/2000 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών παραβιάζει το δικαίωμά της σε πραγματική δικαστική προστασία προκειμένου περί των αμφισβητήσεων επί των αστικής φύσεως δικαιωμάτων του.

2. Επικαλούμενη το άρθρο 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1, η προσφεύγουσα εταιρεία παραπονείται επίσης ότι από το έτος 1979 απώλεσε την επικαρπία του ακινήτου της, το οποίο αγόρασε προκειμένου να ανεγείρει ξενοδοχείο, χωρίς ωστόσο να εισπράξει κάποια αποζημίωση.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. Η προσφεύγουσα εταιρεία ισχυρίζεται ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 6 § 1 της Συμβάσεως, το οποίο ορίζει σχετικά τα εξής :

«Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα η υπόθεσή του να δικαστεί δικαίως (...) από (...) δικαστήριο, το οποίο (...) θα αποφασίσει (...) για τις αμφισβητήσεις επί των αστικής φύσεως δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του (...)»

Η Κυβέρνηση αναφέρει πρωτίστως ότι, στο έντυπο της προσφυγής της, η προσφεύγουσα εταιρεία περιορίστηκε να παραπονεθεί για την άρνηση

της Διοικήσεως να συμμορφωθεί στην απόφαση 2398/2000 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, με την οποία διαπιστώθηκε η αυτοδίκαιη ανάκληση της απαλλοτριώσεως του 1995. Ως εκ τούτου, δεν θα ήταν δυνατό να συζητηθεί ενώπιον του Δικαστηρίου το ερώτημα εάν η Διοίκηση συμμορφώθηκε και προς την απόφαση 2373/1994 του Συμβουλίου της Επικρατείας, το οποίο την κάλεσε να άρει το δια του ρυμοτομικού σχεδίου του 1979 επιτεθέν επί της ιδιοκτησίας της προσφευγούσης εταιρείας βάρος.

Σε κάθε περίπτωση, η Κυβέρνηση υπενθυμίζει ότι η αρμόδια διοικητική υπηρεσία κάλεσε την προσφεύγουσα εταιρεία να καταθέσει τα απαιτούμενα έγγραφα για την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου, αλλά ότι αυτή δεν συμμορφώθηκε. Η κηρυχθείσα το 2003 απαλλοτρίωση δεν βασίζεται στο εν λόγω ρυμοτομικό σχέδιο, το οποίο δύνανται κατά πάντα χρόνο να τροποποιηθεί εάν η προσφεύγουσα εταιρεία καταθέσει τα απαιτούμενα δικαιολογητικά. Εξ άλλου, η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι η Διοίκηση συμμορφώθηκε απολύτως προς την απόφαση 2398/2000, με την οποία ανακλήθηκε αυτοδικαίως η απαλλοτρίωση του 1995, με υπουργική απόφαση η οποία δημοσιεύθηκε στο Φ.Ε.Κ. της 18^{ης} Απριλίου 2002. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει τέλος ότι η προσφεύγουσα εταιρεία είχε αρχίσει διαπραγματεύσεις με τον ΟΣΚ προκειμένου να πωλήσει απευθείας σε αυτόν το επίδικο οικόπεδο και λυπάται ότι η προσφεύγουσα εταιρεία υπαναχώρησε.

Η προσφεύγουσα εταιρεία αντικρούει τον ισχυρισμό αυτό και αναφέρει ότι στην επιστολή εισαγωγής της προσφυγής της ενώπιον του Δικαστηρίου είχε ρητώς παραπονεθεί για την άρνηση της Διοικήσεως να συμμορφωθεί προς την απόφαση 2373/1994 του Συμβουλίου της Επικρατείας.

Ομοίως, στο έντυπο της προσφυγής της, παραπονείται ουσιαστικά για την άρνηση αυτή.

Η προσφεύγουσα εταιρεία δηλώνει στη συνέχεια ότι ουδέποτε άλβε την επιστολή με την οποία την καλούσαν να καταθέσει τα απαιτούμενα έγγραφα για την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου, διότι είχε εν τω μεταξύ

μεταφερθεί. Ούτως ή άλλως, η επιστολή αυτή δεν απευθυνόταν προς αυτή, είχε απλώς κοινοποιηθεί. Η προσφεύγουσα εταιρεία προσθέτει ότι ουδέποτε ενημερώθηκε για την ανάκληση της απαλλοτριώσεως του έτους 1995 και ότι μόλις πρόσφατα έλαβε γνώση. Τέλος, δηλώνει ότι ο ΟΣΚ την υποχρέωσε να πωλήσει το οικοπέδo της, υπό την απειλή της νέας απαλλοτριώσεως η οποία αποφασίσθηκε το 2003.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το δικαίωμα προσβάσεως σε δικαστήριο, το οποίο εγγυάται το άρθρο 6 § 1 της Συμβάσεως, θα καθίστατο κενό περιεχομένου εάν η εσωτερική έννομη τάξη ενός Συμβαλλομένου Κράτους επέτρεπε τη μη εκτέλεση οριστικής και υποχρεωτικής δικαστικής αποφάσεως εις βάρος διαδίκου. Η εκτέλεση αποφάσεως, οιοδήποτε δικαστηρίου, πρέπει να θεωρείται ότι αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της «δίκης» κατά την έννοια του άρθρου 6. Το Δικαστήριο έχει ήδη αναγνωρίσει ότι η πραγματική προστασία του υποκείμενου στη δικαιοδοσία προσώπου και η επαναφορά της νομιμότητας συνεπάγονται την υποχρέωση για τη Διοίκηση να συμμορφώνεται προς απόφαση την οποία δημοσιεύει το αρμόδιο ανώτατο διοικητικό δικαστήριο του Κράτους (βλ. *Hornsby κατά της Ελλάδος*, απόφαση από 19 Μαρτίου 1997, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-II, σελ. 510-511, § 40 και επ.).

Το Δικαστήριο συμφωνεί με την προσφεύγουσα εταιρεία ότι αυτή παραπονέθηκε ρητά για την άρνηση της Διοίκησης να συμμορφωθεί προς την απόφαση 2373/1994 του Συμβουλίου της Επικρατείας. Αρμόζει επομένως να εξεταστεί η σχετική αιτίαση. Σε κάθε περίπτωση, το Δικαστήριο δεν μπορεί να εκτιμήσει τις δύο πράξεις από τις οποίες γεννήθηκε η παρούσα διαφορά, δηλαδή την τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου της περιοχής και την απαλλοτρίωση του οικοπέδου της προσφεύγουσας εταιρείας που ακολούθησε, παρά μόνο στο σύνολό τους. Πράγματι, ήταν ο συνδυασμός αυτών των δύο πράξεων που οδήγησε στην αδυναμία της προσφεύγουσας εταιρείας να απολαμβάνει το αγαθό της (*Κατσαρός κατά της Ελλάδος*, n° 51473/99, § 32, 6 Ιουνίου 2002).

Στην προκειμένη περίπτωση, το Δικαστήριο υπενθυμίζει, αφ' ενός, ότι με την προαναφερόμενη απόφαση 2373/1994, το ανώτατο δικαστήριο είχε καλέσει τη Διοίκηση να άρει το επιτεθέν επί της ιδιοκτησίας της προσφεύγουσας εταιρείας βάρος κατόπιν της τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου της περιοχής. Λίγο αργότερα, το 1995, η Διοίκηση απαλλοτρίωσε το επίδικο οικόπεδο. Αν και η προσφεύγουσα εταιρεία δηλώνει ότι πρέπει η εν λόγω πράξη απαλλοτριώσεως να ερμηνευθεί ως άρνηση της Διοικήσεως να συμμορφωθεί προς την απόφαση 2373/1994, το Δικαστήριο δεν διακρίνει τους λόγους για τους οποίους η ενδιαφερόμενη δεν προέβαλε ενώπιόν του την αίτηση αυτή από το 1995, όταν είχε συγκεκριμενοποιηθεί η άρνηση της Διοικήσεως να άρει το επιτεθέν επί της ιδιοκτησίας της βάρος. Υπό τις συνθήκες αυτές, η προσφυγή έχει πιθανότατα υποβληθεί εκπρόθεσμα κατά το μέρος αυτό.

Αντιθέτως, εάν θεωρήσουμε ότι η απαλλοτρίωση ήταν νόμιμη πράξη η οποία δεν είχε εκδοθεί με σκοπό να εναντιωθεί στην υποχρέωση της Διοικήσεως να άρει το επιτεθέν επί του επιδικού οικοπέδου βάρος, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η προσφεύγουσα εταιρεία δεν θα ηδύνατο να ισχυρισθεί ότι, ακόμα και μετά την απαλλοτρίωση του 1995, η Διοίκηση ήταν υποχρεωμένη να προβεί στην τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου της περιοχής. Άλλως ειπείν, υπό το φως αυτής της νομίμου απαλλοτριώσεως, ουδέν ζήτημα μη συμμορφώσεως προς την απόφαση 2373/1994 ετίθετο από του έτους 1995. Στο σημείο αυτό, το Δικαστήριο υπογραμμίζει ότι δεν πρέπει η επίδικη κατάσταση να παραλληλισθεί με εκείνη η οποία αποτελεί αντικείμενο της (προαναφερόμενης) υποθέσεως *Κατσαρού*, στην οποία το Δικαστήριο είχε καταλογίσει στη διοίκηση παράλειψη όσον αφορά την αποδέσμευση της ιδιοκτησίας του προσφεύγοντος εντός ευλόγου χρόνου. Πράγματι, στην υπόθεση αυτή, το ρυμοτομικό σχέδιο το οποίο δέσμευε την ιδιοκτησία του προσφεύγοντος, είχε διατηρηθεί σε ισχύ επί οκταετία περίπου μετά την ανάκληση της επ' αυτής επιβληθείσας απαλλοτριώσεως, δηλαδή χωρίς

κανένα λόγο (*Κατσαρός κατά της Ελλάδος*, ο.α., §§ 33-34). Αντιθέτως, στην παρούσα υπόθεση, η ιδιοκτησία της προσφεύγουσας εταιρείας παρέμεινε βεβαίως δεσμευμένη, αλλά τούτο συνέβη λόγω μιας διαδικασίας απαλλοτριώσεως, της οποίας η νομιμότητα δεν είχε αμφισβητηθεί κατά την περίοδο ισχύος της.

Κατά το Δικαστήριο, η βούληση των εθνικών αρχών να μη αρνηθούν αδικαιολόγητα να αποδεσμεύσουν την ιδιοκτησία της προσφεύγουσας εταιρείας αποδεικνύεται και από το γεγονός ότι όταν ανεκλήθη η απαλλοτρίωση του 1995, η Διοίκηση εξεδήλωσε την πρόθεσή της να τροποποιήσει ανάλογα το ρυμοτομικό σχέδιο της περιοχής. Στο σημείο αυτό, το Δικαστήριο δεν δύναται παρά να συμφωνήσει με την Κυβέρνηση ότι, ήδη, η αδυναμία της Διοικήσεως να εγείρει τη διαδικασία για την τροποποίηση του βαρύνοντος την ιδιοκτησία της προσφεύγουσας εταιρείας ρυμοτομικού σχεδίου, οφείλεται στην παράλειψη της προσφεύγουσας εταιρείας να καταθέσει τα απαιτούμενα έγγραφα. Ανεξαρτήτων των λόγων τους οποίους επικαλείται η προσφεύγουσα εταιρεία για να εξηγήσει την παράλειψή της να καταθέσει τα απαιτούμενα δικαιολογητικά όταν της ζητήθηκε, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η προσφεύγουσα εταιρεία δεν προβάλλει κάποιο βάσιμο λόγο για να δικαιολογήσει το γεγονός ότι ακόμα αποφεύγει να καταθέσει τα απαιτούμενα έγγραφα (βλ. *Κόκκινος κ.λ.π. κατά της Ελλάδος* (déc.), n° 72978/01, 3 Απριλίου 2003).

Αφ' ετέρου, το Δικαστήριο σημειώνει ότι η δημοσίευση της από 5 Απριλίου 2002 υπουργικής αποφάσεως στο Φ.Ε.Κ. της 18^{ης} Απριλίου 2002 σηματοδότησε την πλήρη εκτέλεση της αποφάσεως 2398/2000 του Διοικητικού Εφετείου, με την οποία διαπιστώθηκε η ανάκληση της απαλλοτριώσεως του 1995.

Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο εκτιμά ότι στην παρούσα υπόθεση δεν τίθεται θέμα μη συμμορφώσεως προς τις αποφάσεις 2373/1994 του Συμβουλίου της Επικρατείας και 2398/2000 του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών.

Ως εκ τούτου, η αιτίαση αυτή είναι προδήλως αβάσιμη και πρέπει να απορριφθεί κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 3 και 4 της Συμβάσεως.

2. Η προσφεύγουσα εταιρεία ισχυρίζεται επίσης ότι υπήρξε παραβίαση του άρθρου 1 του Πρωτοκόλλου υπ' αριθ. 1 το οποίο ορίζει ότι :

«Παν φυσικό ή νομικό πρόσωπο δικαιούται σεβασμού της περιουσίας του. Ουδείς δύναται να στερηθεί της ιδιοκτησίας αυτού ειμή δια λόγους δημοσίας ωφελείας και υπό τους προβλεπόμενους υπό του νόμου και των γενικών αρχών του διεθνούς δικαίου όρους.

Οι προαναφερόμενες διατάξεις δεν θίγουν το δικαίωμα παντός Κράτους όπως θέσει σε ισχύ νόμους τους οποίους ήθελε κρίνει αναγκαίους προς ρύθμιση της χρήσεως αγαθών συμφώνως προς το δημόσιο συμφέρον ή προς εξασφάλιση της καταβολής φόρων ή άλλων εισφορών ή προστίμων.»

Η Κυβέρνηση αναφέρει, κατ' αρχάς, ότι η αιτίαση αυτή είναι απαράδεκτη λόγω μη εξαντλήσεως των εσωτερικών ενδίκων μέσων. Προβάλλει δε το γεγονός ότι η προσφεύγουσα εταιρεία είχε τη δυνατότητα να εισαγάγει αγωγή αποζημιώσεως σε βάρος του Δημοσίου κατά το άρθρο 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα. Μια τέτοια αγωγή θα της είχε επιτρέψει να εισπράξει πλήρη αποζημίωση για την υλική ζημία και την ηθική βλάβη την οποία υπέστη λόγω της δεσμεύσεως, κατά τους ισχυρισμούς της πέραν του ευλόγου χρόνου, της ιδιοκτησίας της.

Επί της ουσίας, η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το δικαίωμα της προσφεύγουσας εταιρείας στον σεβασμό της περιουσίας της δεν παραβιάσθηκε. Δέχεται ότι υπήρξε ανάμειξη στο δικαίωμα αυτό αλλά εκτιμά ότι η ανάμειξη αυτή δεν είχε ως αποτέλεσμα την αποστέρηση της ιδιοκτησίας της. Κατά την Κυβέρνηση, ο μόνος περιορισμός ο οποίος επεβλήθη στην προσφεύγουσα εταιρεία ήταν η απαγόρευση οικοδομήσεως του επιδίκου οικοπέδου. Περαιτέρω, η ανάμειξη προβλεπόταν από τον νόμο και υπηρετούσε σκοπό δημοσίας ωφελείας ιδιαίτερας σημασίας : την ανέγερση δημοσίου σχολείου. Τέλος, κατά την Κυβέρνηση, η ανάμειξη δεν διατάραξε τη

δικαία ισορροπία η οποία πρέπει να υφίσταται ανάμεσα στις απαιτήσεις του γενικού συμφέροντος της κοινωνίας και στις επιταγές προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων της προσφευγούσας εταιρείας. Πράγματι, μέχρι του έτους 1993, η προσφεύγουσα εταιρεία δεν είχε ζητήσει από τις εθνικές αρχές την άρση του επιβληθέντος βάρους. Κατά την Κυβέρνηση, με τη συμπεριφορά της, η προσφεύγουσα εταιρεία έχει αναγνωρίσει σιωπηρώς τις εύλογες δυσκολίες τις οποίες έπρεπε να αντιμετωπίσουν οι εθνικές αρχές ώστε να εκπληρωθεί ο σκοπός ο οποίος προβλέπεται από το ρυμοτομικό σχέδιο. Τέλος, η Κυβέρνηση υπενθυμίζει ότι το Συμβούλιο της Επικρατείας έκανε δεκτή την αίτηση της προσφεύγουσας εταιρείας και ότι η Διοίκηση είναι έτοιμη να λάβει τα αναγκαία μέτρα για να συμμορφωθεί προς την απόφαση 2373/1994, αμέσως μόλις η προσφεύγουσα εταιρεία υποβάλει τα απαιτούμενα έγγραφα.

Η προσφεύγουσα εταιρεία αντικρούει τα επιχειρήματα της Κυβερνήσεως. Αναφέρει ότι πρωταρχικός στόχος της ήταν η αποδέσμευση της ιδιοκτησίας της και ότι, εν πάση περιπτώσει, η διαδικασία της αγωγής αποζημιώσεως θα περατωθεί εντός δεκαπέντε ετών τουλάχιστον, και δεν θα εισπράξει παρά μόνο μια ελάχιστη αποζημίωση. Υπογραμμίζει ότι στερήθηκε τη χρήση και την εκμετάλλευση του οικοπέδου της επί μακρόν, ενώ καταβάλλει το φόρο μεγάλης ακίνητης περιουσίας.

Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι το θεμέλιο του κανόνα της εξαντλήσεως των εσωτερικών ενδίκων μέσων, ο οποίος περιέχεται στο άρθρο 35 § 1 της Συμβάσεως, έγκειται στο ότι πριν από την προσφυγή ενώπιον διεθνούς δικαστηρίου, ο προσφεύγων οφείλει να έχει δώσει στο υπαίτιο Κράτος τη δυνατότητα να εξαλείψει τις καταγγελλόμενες παραβιάσεις με εσωτερικά μέσα, κάνοντας χρήση των ενδίκων βοηθημάτων τα οποία προσφέρει η εθνική νομοθεσία, εφόσον αποδεικνύονται αποτελεσματικά και επαρκή (βλ., μεταξύ άλλων, *Fressoz και Roire κατά της Γαλλίας* [GC], n° 29183/95, § 37, CEDH 1999-I). Πράγματι, το άρθρο 35 § 1 της Συμβάσεως απαιτεί την

εξάντληση μόνον των ενδίκων μέσων τα οποία έχουν σχέση προς τις επίμαχες παραβιάσεις και είναι συγχρόνως διαθέσιμα και πλήρη. Πρέπει δε να υφίστανται σε επαρκή βαθμό βεβαιότητας όχι μόνο στη θεωρία αλλά και στην πράξη, διαφορετικά δεν διαθέτουν την απαιτούμενη αποτελεσματικότητα και προσβασιμότητα. Στο εναγόμενο Κράτος έγκειται να αποδείξει ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις αυτές (βλ., μεταξύ πολλών άλλων, *Dalia κατά της Γαλλίας*, απόφαση από 19 Φεβρουαρίου 1998, *Recueil des arrêts et décisions* 1997-I, σελ. 87, § 38).

Το Δικαστήριο συμφωνεί με την Κυβέρνηση ότι θα έπρεπε η προσφεύγουσα εταιρεία να εγείρει ενώπιον των αρμοδίων διοικητικών δικαστηρίων αγωγή αποζημιώσεως βάσει του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Δικαίου, προκειμένου να της επιδικασθεί αποζημίωση για την επί μακρόν δέσμευση της ιδιοκτησίας της. Το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι, κατά την πάγια νομολογία των διοικητικών δικαστηρίων, αγωγή αποζημιώσεως βάσει της προαναφερομένης διατάξεως γίνεται δεκτή όταν η επιζήμια πράξη ή παράλειψη οφείλεται σε υπέρβαση των ορίων της διακριτικής ευχέρειας της Διοικήσεως ή στη μη τήρηση της γενικής αρχής της καλής διοικήσεως. Περαιτέρω, η εσωτερική νομολογία δέχεται ρητώς ότι, στην περίπτωση κατά την οποία νομίμως επιτεθέν επί ιδιοκτησίας βάρος αποδεικνύεται ουσιαστική δέσμευση αυτής, γεννάται υποχρέωση αποζημιώσεως σε βάρος της Διοικήσεως. Εν όψει των ανωτέρω, το Δικαστήριο κρίνει ότι το προτεινόμενο από την Κυβέρνηση ένδικο μέσο θα ήταν, στην προκειμένη περίπτωση, ένα ένδικο μέσο διαθέσιμο και πλήρες κατά την έννοια του άρθρου 35 § 1 της Συμβάσεως (βλ. επίσης *Δακτυλίδη κατά της Ελλάδος* (déc.), n° 52903/99, 28 Φεβρουαρίου 2002, *Ρουσσάκης κ.λ.π. κατά της Ελλάδος* (déc.), n° 15945/02, 8 Ιανουαρίου 2004).

Επομένως, το Δικαστήριο εκτιμά ότι παραλείποντας να εγείρει ενώπιον των διοικητικών δικαστηρίων αγωγή αποζημιώσεως βάσει του άρθρου 105 του Εισαγωγικού Νόμου του Αστικού Κώδικα, η προσφεύγουσα εταιρεία δεν

παρείχε στις εθνικές αρχές την ευκαιρία να επανορθώσουν την κατάσταση για την οποία ήδη παραπονεείται ενώπιον του Δικαστηρίου.

Κατά συνέπεια, πρέπει η αιτίαση αυτή να απορριφθεί λόγω μη εξαντλήσεως των εσωτερικών ενδίκων μέσων, κατ' εφαρμογή του άρθρου 35 §§ 1 και 4 της Συμβάσεως.

Επομένως, αρμόζει να τερματισθεί η εφαρμογή του άρθρου 29 § 3 της Συμβάσεως και να απορριφθεί η προσφυγή ως απαράδεκτη.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο, ομοφώνως,

Απορρίπτει την προσφυγή ως απαράδεκτη.

[υπογραφή]

Søren NIELSEN

Γραμματέας

[υπογραφή]

/ Peer LORENZEN /

Πρόεδρος

[σφραγίδα του Δικαστηρίου]

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο υπηρεσιακό έγγραφο στη Γαλλική γλώσσα.

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΡΙΑ

ΜΑΡΙΑ Π. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ